

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.100>

УДК 338.27

Г. О. Скрипник,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет, м. Ірпінь
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1246-1122>*

А. В. Буряк,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет, м. Ірпінь
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0886-317X>*

В. В. Черненко,

*магістрант кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет, м. Ірпінь
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-9727-9241>*

Ю. Є. Москальова,

*магістрант кафедри фінансових ринків та технологій,
Державний податковий університет, м. Ірпінь
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0991-9835>*

**ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ: ЗНАЧЕННЯ ТА ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ
ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ**

H. Skrypnyk,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Public Finance, State Tax University, Irpin*

A. Buriak,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Public Finance, State Tax University, Irpin*

V. Chernenko,

*Master's student of the Department of Public Finance,
State Tax University, Irpin*

Yu. Moskalyova,

*Master's student of the Department of Financial Markets and Technologies,
State Tax University, Irpin*

GOVERNMENT CREDIT: IMPORTANCE AND IMPACT ON THE FORMATION OF STATE BUDGET REVENUES

У статті досліджено сутність державного кредиту та його роль у формуванні доходів Державного бюджету України в умовах воєнного стану. Проаналізовано динаміку і структуру бюджетного кредитування у 2021–2024 роках за функціональною класифікацією та основними розпорядниками бюджетних коштів. Виставлено тенденцію до скорочення загального обсягу бюджетного кредитування та зміну його пріоритетів на користь соціального захисту населення і програм вирішення житлових питань, що зумовлено наслідками воєнних дій та необхідністю перерозподілу обмежених фінансових ресурсів. Виявлено зменшення обсягів кредитування економічної діяльності, інфраструктури, житлово-комунального господарства та окремих секторів економіки. Обґрунтовано напрями удосконалення механізмів державного кредитування шляхом посилення бюджетної дисципліни, підвищення прозорості управління державними фінансами, впровадження системи оцінки ефективності використання позикових

коштів та використання державного кредиту як інструменту стабілізації бюджетної системи і фінансового забезпечення післявоєнного відновлення економіки України.

The article examines the economic essence of state credit, its functions and place in the public finance system of Ukraine. The significance of state credit as one of the key instruments for generating State Budget revenues under conditions of martial law, chronic budget deficit and growing needs for financing defense and social expenditures is substantiated. The features of the implementation of state credit as both a borrower and a lender are revealed, as well as its impact on the redistribution of gross domestic product.

According to the results of the study, it was established that state credit is an integral part of the state's financial system and one of the key tools for ensuring budget balance in conditions of limited own revenue sources. The dynamics and structure of lending from the State Budget of Ukraine in 2021–2024 are analyzed by functional classification and the main administrators of budget funds. A significant reduction in the total volume of budget lending and a change in its priorities in favor of social protection of the population and programs for solving housing issues is established, which is due to the consequences of military actions and the need to redistribute limited financial resources. A decrease in the volume of lending to economic activity, infrastructure, housing and communal services and individual sectors of the economy is revealed. There is a general trend towards a decrease in financial resources in most ministries, which may be due to the redistribution of budget funds, changes in public policy, or external economic factors.

The main problems of the use of state credit are identified, including the growth of the debt burden, the risks of inefficient and non-transparent distribution of credit resources, as well as limited control over their targeted use. The need to improve the mechanisms of state crediting by strengthening budget discipline, increasing the transparency of public finance management and implementing a

system for assessing the effectiveness of the use of borrowed funds is emphasized. The feasibility of using state credit as a tool for stabilizing the budget system and financially ensuring the post-war recovery of the Ukrainian economy is substantiated.

Ключові слова: *державний кредит, державна підтримка, обсяг кредитування, функціональна класифікація, боргова політика, воєнний стан.*

Keywords: *state credit, state support, lending volume, functional classification, debt policy, martial law.*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни державний кредит перетворився на один із ключових інструментів покриття дефіциту бюджету та фінансування пріоритетних видатків, зокрема оборонних, соціальних і відновлювальних, що зумовлює істотне зростання державного боргу та посилення боргового навантаження на бюджет.

Особливої актуальності набуває аналіз впливу державного кредиту на формування доходів бюджету, оскільки залучені кредитні ресурси, з одного боку, забезпечують тимчасове розширення фінансових можливостей держави, а з іншого — формують довгострокові боргові зобов'язання, обслуговування і погашення яких здійснюється за рахунок майбутніх бюджетних доходів. Це зумовлює необхідність дослідження ефективності використання державних запозичень, їх впливу на податковий потенціал, структуру доходів бюджету та рівень фіскальної стійкості.

Крім того, в умовах активного залучення внутрішніх і зовнішніх кредитів особливої ваги набувають питання покриття та управління державним боргом, оптимізації його структури, мінімізації боргових ризиків і забезпечення боргової безпеки. Неефективна політика державного кредиту може призвести до зростання видатків на обслуговування боргу, витіснення соціально та економічно важливих статей бюджету, а також до підвищення фіскальних ризиків у середньо- та довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного кредиту, його ролі у фінансовій системі та впливу на формування доходів бюджету є предметом постійної уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. У класичних працях з теорії державних фінансів державний кредит розглядається як важливий інструмент мобілізації фінансових ресурсів для покриття бюджетного дефіциту та фінансування суспільних потреб, що водночас формує державний борг і потребує ефективного управління ним [2].

Значний внесок у дослідження економічної сутності державного кредиту, його форм та функцій зробили вітчизняні науковці, зокрема Василик О.Д., Павлюк К.В. [2], І. Луніна [7], В. Опарін [8], С. Юрій і В. Федосов [12]. У їхніх працях державний кредит трактується як специфічна форма перерозподільних фінансових відносин між державою та іншими економічними суб'єктами, що тісно пов'язана з бюджетною та борговою політикою. Науковці наголошують на подвійній ролі державного кредиту: як джерела тимчасового поповнення бюджетних ресурсів і як чинника зростання боргового навантаження в майбутньому.

Окремий напрям досліджень присвячений взаємозв'язку державного кредиту та формування доходів бюджету. Так, Т. Єфименко та І. Луніна у своїх працях підкреслюють, що активне використання державних запозичень дозволяє забезпечити стабільність бюджетних надходжень у короткостроковому періоді, однак у середньо- та довгостроковій перспективі обслуговування боргу створює додатковий тиск на дохідну частину бюджету через необхідність спрямування значних коштів на виплату відсотків і погашення основної суми боргу [1, 7].

Значну увагу в сучасних дослідженнях приділено питанням управління державним боргом і підвищення ефективності використання залучених кредитних ресурсів. У наукових статтях у працях Ватаманюк-Зелінської У. З., Біди М. С. [3], Круглякова В. В., Західна О. Р., Ковальчук Ю. В. [6], Стащук О. В., Боричевська І. Г. [10], Третяк К.В., Климаш Н.І., Роганова Г.О. [11]

розглядаються інструменти оптимізації боргового портфеля, подовження строків погашення, зниження вартості обслуговування боргу та посилення прозорості боргових операцій.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових публікацій, присвячених проблематиці бюджетного кредитування, недостатньо дослідженими залишаються питання його трансформації в умовах повномасштабної війни, зокрема зміни функціональної та інституційної структури, пріоритетів використання кредитних ресурсів і їх впливу на формування дохідної частини бюджету. Не повністю з'ясованими є проблеми ефективності та результативності використання бюджетних кредитів за окремими напрямками видатків, оцінки їх фіскального та соціально-економічного ефекту, а також механізми підвищення прозорості, підзвітності та контролю за цільовим спрямуванням залучених коштів.

Водночас аналіз останніх публікацій свідчить, що недостатньо комплексно дослідженим залишається питання впливу державного кредиту саме на формування доходів бюджету в умовах зростаючого боргового навантаження, а також взаємозв'язок між покриттям державного боргу, структурою бюджетних доходів і довгостроковою фіскальною стійкістю. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування ефективних механізмів використання державного кредиту як інструменту фінансової стабілізації без посилення боргових ризиків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ролі державного кредиту у формуванні доходів Державного бюджету України в умовах воєнного стану та оцінка ефективності бюджетного кредитування.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено виконання таких завдань:

- розкрити економічну сутність та функції державного кредиту;

- проаналізувати динаміку та структуру кредитування з Державного бюджету України у 2021–2024 роках;
- визначити основні проблеми використання державного кредиту в умовах воєнного стану;
- обґрунтувати напрями підвищення прозорості та ефективності використання державних кредитних коштів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державний кредит є важливою складовою фінансової системи держави та одним із ключових інструментів реалізації бюджетної й боргової політики. У сучасних умовах він виступає формою мобілізації тимчасово вільних фінансових ресурсів юридичних і фізичних осіб, а також міжнародних фінансових організацій для забезпечення виконання державою своїх економічних, соціальних та оборонних функцій. Як зазначають В. Опарін та В. Федосов, С. Юрій державний кредит відображає специфічні фінансові відносини між державою і кредиторами, що виникають у процесі формування та використання централізованих грошових фондів і безпосередньо пов'язані з функціонуванням бюджету та державного боргу [8, 12].

Економічна сутність державного кредиту проявляється через його основні функції: фіскальну, регулюючу та розподільчу. Фіскальна функція полягає у забезпеченні додаткових фінансових ресурсів для покриття дефіциту бюджету, що є особливо актуальним в умовах нестабільного економічного розвитку та зростання видатків. Регулююча функція державного кредиту реалізується через вплив на грошово-кредитний ринок, інвестиційну активність і макроекономічну рівновагу, тоді як розподільча функція пов'язана з перерозподілом фінансових ресурсів у часі між різними поколіннями платників податків.

У контексті формування доходів бюджету державний кредит відіграє подвійне значення. З одного боку, залучені кредитні ресурси не є доходами бюджету в класичному розумінні, однак вони тимчасово розширюють фінансові можливості держави та забезпечують виконання бюджетних

зобов'язань за умов недостатності податкових і неподаткових надходжень. З іншого боку, обслуговування та погашення державного боргу здійснюється за рахунок майбутніх бюджетних доходів, що зумовлює довгостроковий вплив державного кредиту на дохідну частину бюджету та рівень фіскальної стійкості.

Як підкреслює І. Луніна, зростання обсягів державних запозичень призводить до підвищення видатків на обслуговування боргу, які дедалі більше конкурують із соціально орієнтованими та інвестиційними статтями бюджету. Це особливо актуально для України, де в умовах воєнного стану державний кредит став одним із головних джерел фінансування дефіциту бюджету, що супроводжується суттєвим зростанням державного боргу та посиленням боргового навантаження на бюджет [7].

Важливим аспектом дослідження є аналіз ролі державного кредиту у покритті державного боргу. Покриття боргових зобов'язань здійснюється як за рахунок поточних доходів бюджету, так і шляхом рефінансування, тобто залучення нових запозичень для погашення попередніх. Така практика дозволяє уникнути різких фіскальних шоків у короткостроковому періоді, однак водночас підвищує ризики накопичення боргу та залежності бюджету від кредитних ресурсів.

Т. Єфименко, С. А. Єрохіна, Т. П. Богдан наголошують, що за відсутності належної координації бюджетної та боргової політики державний кредит може втратити стабілізаційну роль і перетворитися на чинник фінансової нестійкості [1].

В свою чергу Завистовська Г., Захожай К. проаналізували останні тенденції щодо рівня загальної заборгованості України перед внутрішніми та зовнішніми кредиторами. Акцентували увагу на джерелах покриття державного боргу та основні методи його управління в умовах воєнного стану [5].

У сучасних умовах особливого значення набуває питання ефективності використання залучених кредитних ресурсів. Спрямування державних

запозичень на фінансування поточних видатків, які не створюють економічного ефекту в майбутньому, обмежує можливості зростання доходів бюджету та ускладнює процес погашення боргу.

Кредитування з Державного бюджету України є важливим інструментом фінансової підтримки ключових сфер економіки та соціальної політики. Протягом 2021–2024 років спостерігались суттєві коливання в обсягах бюджетного кредитування за функціональною класифікацією, що зумовлено як внутрішніми викликами, так і зовнішніми факторами, включаючи військові дії, економічну нестабільність та необхідність перерозподілу ресурсів на пріоритетні напрямки. Аналіз динаміки цих показників дозволяє оцінити пріоритети державної фінансової політики в умовах кризи та визначити зміни у структурі підтримки різних галузей (табл. 1).

Упродовж 2021–2024 років загальний обсяг кредитування з Державного бюджету України скоротився з 4531,44 млн грн у 2021 році до -5469,29 млн грн у 2024 році. Відхилення становить -10000,73 млн грн, що свідчить про зниження на 220,66%. Це вказує на радикальну зміну бюджетної політики щодо фінансування через кредити, з переходом від позитивного сальдо до значного від'ємного значення.

Найбільш значне скорочення кредитування спостерігається в категорії «Економічна діяльність», де обсяг зменшився на 9038,4 млн грн, або на 497,02%. Зокрема, у паливно-енергетичному комплексі зниження склало 813,37 млн грн (-35,57%), тоді як транспортна галузь втратила 3172,69 млн грн (-61,14%). Це може свідчити про переорієнтацію державних пріоритетів з інфраструктурних проєктів на інші потреби, особливо в умовах війни.

Цікавим є показник аграрного сектору, де кредитування хоч і залишалось від'ємним протягом усіх років, але показало незначне скорочення у абсолютному вимірі — на 30,86 млн грн, що становить 32,98%. Це може свідчити про певну стабільність у підходах до фінансування цього сектору, або ж про мінімальне втручання через бюджетне кредитування.

Таблиця 1. Обсяги кредитування з Державного бюджету України у 2021–2024 роках за функціональною класифікацією, млн. грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Відхилення (2021/2024 рр)	
					(-/+)	(%)
Загальний обсяг кредитування, в т.ч.:	4531,44	-3325,95	-9309,47	-5469,29	-10000,73	-220,66
Економічна діяльність:	1818,38	-5269,65	-8054,39	-7220,02	-9038,40	-497,02
Аграрний сектор	-93,59	-76,81	-22,35	-124,45	-30,86	-32,98
Паливно-енергетичний комплекс	2285,92	1723,78	2460,39	1472,55	-813,37	-35,57
Транспорт	5188,74	1785,96	152,30	2016,05	-3172,69	-61,14
Інші галузі та інша економічна діяльність	-5562,69	-8702,58	-10644,75	-10584,18	-5021,49	-90,28
Житлово-комунальне господарство	2404,09	1434,68	1694,64	1068,89	-1335,20	-55,54
Освіта	5,14	0,00	0,00	0,00	-5,14	-100,00
Соціальний захист та соціальне забезпечення:	303,83	509,02	-2949,72	681,83	+378,00	+124,38
Соціальний захист на випадок непрацевдатності	0,00	0,00	-1807,69	0,00	-	-
Соціальний захист безробітних	0,00	0,00	-1277,00	0,00	-	-
Допомога у вирішенні житлового питання	303,83	509,02	134,97	681,83	+378,00	+124,38

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Кредитування житлово-комунального господарства також зменшилось — з 2404,09 млн грн у 2021 році до 1068,89 млн грн у 2024 році, що становить спад на 1335,2 млн грн або 55,54%. Зменшення у цьому напрямку може мати вплив на реалізацію програм з енергоефективності та модернізації житлового фонду.

Позитивну динаміку продемонструвала лише сфера соціального захисту та соціального забезпечення, де обсяг кредитування зріс на 378 млн

грн (+124,38%). Особливо помітно зросла допомога у вирішенні житлового питання, що, ймовірно, пов'язано з потребами внутрішньо переміщених осіб та загостренням соціальних проблем через воєнні дії.

Таким чином, аналіз показує значне зниження загального рівня бюджетного кредитування та зміну його структури. Держава скорочує кредитування у більшості галузей, надаючи перевагу соціальним напрямкам, що відповідає логіці пріоритетів воєнного часу.

У таблиці 2 представлено аналіз фінансових показників основних міністерств та державних установ України за період 2021–2024 років.

Загальний показник по всіх установах демонструє значне зменшення на 10000,73 млн грн, що становить падіння на 220,68%. Найбільше скорочення спостерігалось в Міністерстві фінансів України (загальнодержавні видатки та кредитування), де відхилення становило -5462,50 млн грн при зростанні негативного значення на 89,29%. Значні втрати також зафіксовано в Державному агентстві відновлення та розвитку інфраструктури України — падіння на 3172,68 млн грн або 61,14%.

Позитивні зміни продемонстрували деякі міністерства, зокрема Міністерство аграрної політики та продовольства України, де, незважаючи на нестабільність, показник змінився на +59,80 млн грн, що становить зростання на 197,78%. Натомість деякі установи, зокрема Міністерство соціальної політики України та Міністерство розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки), не демонстрували змін протягом аналізованого періоду.

Міністерство інфраструктури України втратило весь фінансовий ресурс, що призвело до 100% скорочення показника. Подібна ситуація спостерігається і в Міністерстві освіти і науки України, де зниження на 5,22 млн грн супроводжується падінням на 103,98%.

**Таблиця 2. Динаміка змін фінансових показників за період 2021–2024 рр.
по міністерствах та відомствах України**

Показники	2021	2022	2023	2024	Відхилення	
					(-/+)	(%)
Всього	4531,44	-3325,95	-9309,47	-5469,29	-10000,73	-220,68
Міністерство економіки України	-28,58	-0,13	-1278,74	-0,52	28,06	-98,18
Міністерство освіти і науки України	5,02	0,02	0,25	-0,20	-5,22	-103,98
Міністерство енергетики України	2106,85	1535,89	2291,21	1472,55	-634,30	-30,11
Міністерство соціальної політики України	0,00	0,00	-1807,69	0,00	-	-
Міністерство аграрної політики та продовольства України	-30,24	-51,29	4,81	-90,04	-59,80	197,78
Міністерство розвитку громад та територій України	2384,21	1417,78	2138,62	1998,62	-385,59	-16,18
Міністерство інфраструктури України	735,49	373,82	0,00	0,00	-735,49	-100,00
Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України	5188,73	1785,95	152,30	2016,05	-3172,68	-61,14
Міністерство розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки та кредитування)	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Міністерство фінансів України (загальнодержавні видатки та кредитування)	-6119,13	-8888,51	-10932,47	-11581,63	-5462,50	89,29
Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України	289,07	500,55	122,24	65,10	-223,97	-77,51

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Таким чином, спостерігається загальна тенденція до зменшення фінансових ресурсів у більшості міністерств, що може бути пов'язано з перерозподілом бюджетних коштів, змінами в державній політиці або зовнішніми економічними чинниками. Вплив державного кредиту на формування доходів бюджету має комплексний і довгостроковий характер. З одного боку, залучені кредитні ресурси не належать до доходів бюджету в класичному розумінні, проте забезпечують фінансування бюджетних видатків у періоди дефіциту. З іншого боку, зростання державного боргу призводить до збільшення видатків на його обслуговування, що зменшує можливості спрямування бюджетних доходів на інвестиційні та соціально значущі напрями, посилюючи фіскальні ризики.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що державний кредит є невід'ємною складовою фінансової системи держави та одним із ключових інструментів забезпечення збалансованості бюджету в умовах обмеженості власних дохідних джерел. Його використання дозволяє тимчасово розширити фінансові можливості держави для виконання соціально-економічних і оборонних функцій, однак водночас формує боргові зобов'язання, обслуговування і погашення яких здійснюється за рахунок майбутніх доходів бюджету.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах воєнного стану державний кредит набуває особливої ролі як інструмент покриття дефіциту бюджету, однак це потребує посилення координації бюджетної та боргової політики, оптимізації структури державного боргу, мінімізації вартості його обслуговування та підвищення прозорості боргових операцій. Недостатня узгодженість цих елементів може призвести до зростання боргового навантаження та зниження фіскальної стійкості бюджету.

Підвищення прозорості та ефективності використання державних кредитних коштів є ключовою умовою забезпечення фіскальної стійкості держави, зниження боргових ризиків та посилення довіри з боку громадян і

міжнародних кредиторів. В умовах зростання обсягів державних запозичень, зокрема для фінансування дефіциту бюджету та післявоєнного відновлення, особливо актуальним є впровадження системних напрямів удосконалення управління такими ресурсами:

— удосконалення нормативно-правового забезпечення управління державними кредитними коштами. Це передбачає чітке визначення цілей залучення позик, напрямів їх використання, відповідальних органів влади та механізмів контролю. Законодавче закріплення принципів цільового, результативного та ефективного використання кредитних ресурсів сприятиме зменшенню ризиків нецільового використання та корупційних зловживань;

— підвищення відкритості інформації про державні запозичення. Регулярне та доступне оприлюднення даних щодо умов залучення кредитів, їх обсягів, вартості обслуговування, графіків погашення та напрямів використання забезпечує громадський контроль і підзвітність органів державної влади. Розвиток електронних платформ і публічних реєстрів використання кредитних коштів сприятиме формуванню довіри суспільства та інвесторів;

— запровадження результативно-орієнтованого підходу до використання державних кредитних ресурсів. Це передбачає оцінювання ефективності кредитних коштів не лише за фактом їх освоєння, а й за досягнутими соціально-економічними результатами. Використання системи ключових показників ефективності (КРІ) для проєктів, що фінансуються за рахунок державних позик, дозволить об'єктивно оцінювати доцільність залучення боргу та коригувати боргову політику;

— посилення державного фінансового контролю та аудиту. Незалежний аудит використання кредитних коштів, зокрема із залученням Рахункової палати та міжнародних аудиторських інституцій, сприятиме своєчасному виявленню порушень і підвищенню відповідальності розпорядників бюджетних коштів. Особливу роль відіграє попередній та поточний контроль на етапах планування і реалізації кредитних програм;

— розвиток інституційної спроможності органів державного управління у сфері боргової політики. Підвищення професійної компетентності державних службовців, впровадження сучасних методів управління проектами та ризиками, а також використання цифрових інструментів моніторингу сприятимуть більш ефективному використанню залучених коштів.

Отже, комплексна реалізація зазначених напрямів дозволить забезпечити прозоре, цільове та результативне використання державних кредитних коштів, зменшити боргові ризики та підвищити ефективність державної фінансової політики загалом. Це є особливо важливим для України в контексті структурних реформ, євроінтеграційних процесів та повоєнного економічного відновлення.

Перспективи подальших наукових досліджень передбачають поглиблений аналіз впливу державного кредиту на динаміку та структуру доходів бюджету в умовах післявоєнного відновлення економіки. Особливої уваги потребують питання оцінювання ефективності використання кредитних ресурсів, удосконалення механізмів управління державним боргом, розвитку внутрішнього ринку державних запозичень, а також запровадження інструментів підвищення боргової стійкості та зниження фіскальних ризиків у довгостроковій перспективі.

Література

1. Боргова стійкість державних фінансів : монографія / за ред. Т. І. Єфименко, С. А. Єрохіна, Т. П. Богдан. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2014. 712 с.
2. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України : підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 608 с.
3. Ватаманюк-Зелінська У. З., Біда М. С. Аналіз державного боргу України в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_25 (дата звернення: 11.12.2025).

4. Дзюблюк О. В., Забчук Г. М. Кредитні важелі стимулювання економічного розвитку: монографія. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2011. 184 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/5899812d-fd7f-407d-a785-077192ead1cd/content> (дата звернення: 11.12.2025).
5. Завистовська Г., Захожай К. Державний кредит та його роль у формуванні доходів бюджету в умовах воєнного стану. *Економіка: реалії часу*. 2025. Т. 2, № 78. С. 59-66. URL: <https://doi.org/10.15276/etr.02.2025.6> (дата доступу: 18.11.2025).
6. Круглякова В. В., Західна О. Р., Ковальчук Ю. В. Управління державним боргом України на сучасному етапі. *Modern Economics*. 2021. № 30. С. 116-122. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-18) (дата доступу: 18.11.2025).
7. Луніна І. О. Концептуальні засади стійкості державних фінансів. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 97-109.
8. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник. 4-те вид., без змін. К.: КНЕУ, 2007. 240 с.
9. Показники фінансування Державного бюджету України за період до 2024 року. *Офіційний веб-портал відкритих даних OpenBudget*. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/finance?class=debts> (дата звернення: 18.11.2025).
10. Стащук О. В., Боричевська І. Г. Зовнішній державний борг України: сучасні тенденції та особливості обслуговування. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8679> (дата звернення 15.12.2025).
11. Третяк К. В., Климаш Н. І., Роганова Г. О. Державний борг України: виклики та загрози для економіки. *Бізнес Інформ*. 2022. № 10. С. 152-161. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/items/98441662-807f-4c43-b8e9-e533f2f74146> (дата звернення: 15.12.2025).

12. Фінанси : підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.; за ред. С. І. Юрія., В. М. Федосова. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2012. 688 с.

References

1. Yefymenko, T.I. Erokhin, S.A. and Bohdan, T.P. (2014), *Borhova stiykist' derzhavnykh finansiv : monohrafiya* [Debt sustainability of government finances: monograph], DNNU «Akad. fin. Upravlinnya», Kyiv, Ukraine.

2. Vasylyk, O.D. and Pavlyuk, K.V. (2003), *Derzhavni finansy Ukrayiny : pidruchnyk* [State Finances of Ukraine: Textbook], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

3. Vatamanyuk-Zelinska, U.Z. and Bida, M.S. (2023), “Analysis of the state debt of Ukraine under martial law”, *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_5_25 (Accessed 11 December 2025).

4. Dzyublyuk, O.V. and Zabchuk, G.M. (2011), *Kredytni vazheli stymulyuvannya ekonomichnoho rozvytku: monohrafiya*. [Credit Levers for Stimulating Economic Development: Monograph], LLC “Terno-graf”, Ternopil, Ukraine, available at: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/5899812d-fd7f-407d-a785-077192ead1cd/content> (Accessed 11 December 2025).

5. Zavistovska, G. and Zakhozhai, K. (2025), “State credit and its role in the formation of budget revenues under martial law”, *Ekonomika: realiyi chasu*, vol. 2, no. 78, pp. 59-66. <https://doi.org/10.15276/etr.02.2025.6>.

6. Kruglyakova, V.V. Zakhidna, O.R. and Kovalchuk, Yu.V. (2021), “Management of the state debt of Ukraine at the present stage”, *Modern Economics*, vol. 30, pp. 116-122. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-18).

7. Lunina, I.O. (2019), “Conceptual principles of the sustainability of public finances”, *Finansy Ukrayiny*, vol. 11, pp. 97-109.

8. Oparin, V.M. (2007), *Finansy (Zahal'na teoriya)* [Finance (General theory)], 4th ed., without changes, KNEU, Kyiv, Ukraine.
9. OpenBudget (2024), “Indicators of financing of the State Budget of Ukraine for the period until 2024”, available at: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/finance?class=debts> (Accessed 18 December 2025).
10. Stashchuk, O.V. and Borychevska, I.G. (2021), “External public debt of Ukraine: current trends and features of servicing”, *Efektyvna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8679> (Accessed 15 December 2025).
11. Tretyak, K.V. Klymash, N.I. and Roganova, G.O. (2022), “State debt of Ukraine: challenges and threats to the economy”, *Biznes Inform*, vol. 10, pp. 152-161, available at: <https://dspace.nuft.edu.ua/items/98441662-807f-4c43-b8e9-e533f2f74146> (Accessed 15 December 2025).
12. Yurii, S.I. Fedosov, V.M. and Alekseenko L.M. (2012), *Finansy* [Finance], 2nd ed., revised and supplemented, Znannya, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.12.2025 р.